

Boerenprotesten en de dreigende crisis omtrent waterkwaliteit: een Europees dilemma?

De Europese Parlementsverkiezingen van 2024 kunnen weleens de verkiezingen van de Europese boer worden. Door heel Europa is sprake van boerenprotesten. De beweegredenen zijn divers. Sterker nog, er heerst ook verdeeldheid: Franse boeren blokkeerden invalswegen waarlangs Spaanse producten werden ingevoerd. Nederlandse boeren protesteren tegen stikstof- en mestbeleid. De verbindende factor zijn de zorgen over het voortbestaan van het eigen bedrijf, en wellicht ook de angst voor verandering. In hoeverre hebben deze protesten invloed op het Europese stemgedrag?

Grote transitie noodzakelijk

De geschiedenis leert dat grote transities in de landbouw gepaard gaan met protest. Neem de Europese boerenprotesten van de vroege jaren 70. Toen kwamen de boeren in opstand tegen de verregaande mechanisering en schaalvergroting, voorgesteld door Eurocommissaris Sicco Mansholt, en de bijbehorende wens tot halvering van het aantal boeren in de Europese Economische Gemeenschap. Nu richt het protest zich paradoxaal genoeg juist tegen de schaalverkleining die de verduurzaming van de landbouw vereist. Mansholt, één van de bedenkers van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, voorzag te laat de fuik waarin boeren geleid werden richting schaalvergroting, industrialisering en tegelijkertijd de toenemende afhankelijkheid van de door de Europese belastingbetaler opgehoeste subsidies.

De Europese bijdragen aan de landbouw beslaan nog altijd 25% van het totale EU-budget. De afhankelijkheid van deze subsidies maakte boerenorganisaties al snel het belang duidelijk van invloed op het besluitvormingsproces: de agrarische lobby is één van de best georganiseerde en politiek meest invloedrijke in Brussel. Deze invloed laat zich deels gelden door de steun van Europarlementariërs

van diverse snit. Dat belang is niet verminderd, aangezien de Europese Commissie de afgelopen jaren met nieuwe wet- en regelgeving kwam op het gebied van natuur, leefomgeving en klimaat om de doelen van de Green Deal, de Biodiversiteitsstrategie 2030 en de Farm to Fork Strategy te realiseren. Hiervoor is een grote transitie van de landbouw noodzakelijk en iets waar de Farm to Fork Strategy actief op aanstuurt. De weerstand tegen deze voorgenomen verandering van de landbouw in Europa is goed georganiseerd en maakt handig gebruik van het sentiment van burgers voor zaken als behoud van de (kleinschalige) boer, het boerenleven en de angst voor afhankelijkheid van voedselimport.

Snelwegen blokkeren is niet alleen voorbehouden aan boeren. Ook Extinction Rebellion (XR) verspert snelwegen door heel Europa. Ook daar heerst een existentiële angst, maar dan inzake het voortbestaan en de leefbaarheid van de aarde. Voor XR gaat de transitie naar een duurzame, circulaire economie veel te langzaam en speelt de landbouwsector daarin een cruciale rol vanwege haar hoge energieverbruik, uitstoot van CO₂, lachgas en methaan, en uitspoeling van nutriënten en pesticiden. Ook natuurorganisaties roepen om een snellere transitie van de landbouw, desnoods afgedwongen via de rechter.

Spanningsveld landbouw-natuur blijft

Het Europees Parlement heeft via de onderhandelingsgesprekken tijdens de wetgevingsprocedure (de zogenaamde dialoog tussen Commissie-Raad-Parlement) invloed op de Brusselse besluitvorming en kan wetsvoorstellen wegstemmen. Veranderingen in de samenstelling van het Parlement kunnen daarmee grote verschuivingen in het Europees beleid veroorzaken. Het lijstje met onlangs door het Parlement afgeschoten en afgezwakte voorstellen met grote impact op de landbouw is lang: harde doelen voor landbouwecosystemen in de Verordening Natuurherstel, de Verordening Gezonde Bodems als onderdeel van de Bodemstrategie, en recentelijk de Verordening inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alle zijn gesneuveld onder druk van de landbouwsector, die aangeeft de enorme regeldruk niet meer aan te kunnen.

Wat de boerenprotesten politiek explosief maakt, is dat er rondom de landbouw een zweem van nostalgie en authenticiteit hangt die de praktijk op het land al lang niet meer billijkt. Radicaal-rechtse partijen springen massaal in op dit sentiment en de verwachting is dat ze winst zullen boeken bij de Europese verkiezingen. Daarnaast nemen de centrumrechtse christendemocraten onder druk van boerenprotesten scherper afstand van de constructieve driehoek van sociaaldemocraten, liberalen en christendemocraten die het motorblok van de Europese Unie vormden. De angst om net zoals het CDA in Nederland in Europa gemarginaliseerd te worden door nieuwe politieke partijen zoals BBB en NSC, is enorm.

Als de boerenprotesten hun stempel drukken op de Europese verkiezingen, ontstaat een grote groep Europarlementariërs die fel gekant is tegen verdere maatregelen die de landbouwsector treffen tot de volgende verkiezingen in 2029. Gedurende deze periode – eind 2027 – verstrijkt tevens de deadline om de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) te behalen.

Ook met een veranderde samenstelling van het Europees Parlement zal het spanningsveld tussen landbouw en natuur niet zomaar verdwijnen. Ondanks het afschieten en afzwakken van veel voorstellen uit de Green Deal, zal verandering in de landbouw in de toekomst nog steeds afgedwongen moeten worden, maar dan via de ‘achterdeur’ en niet meer aan de ‘voordeur’. Ofwel: boeren hoeven wellicht niet direct door

Europese wet- en regelgeving hun bedrijfsvoering aan te passen, maar nationale overheden zijn wel gehouden aan het verminderen van de methaan- en stikstofuitstoot van de landbouwsector (of worden hieraan gehouden door de rechter).

Dat komt doordat eerdere wet- en regelgeving al van kracht is. De Vogel- en Habitatrichtlijn, waaromtrent de stikstofcrisis speelde, blijft in werking. En als de huidige koers wordt voortgezet, staat de landbouw in de nabije toekomst een tweede politieke/bestuurlijke/transitiecrisis te wachten. In veel landen, voornamelijk die met intensieve tuinbouw en veeteelt, voldoen de waterlichamen namelijk niet aan de afgesproken doelstellingen van de KRW.

Impact op Nederland

Nederland bungelt onderaan het lijstje als het gaat om voldoen aan de KRW-doelen, met name door te hoge concentraties fosfaat en nitraat door uitspoeling van mest en te hoge concentraties gewasbeschermingsmiddelen. De ironie is natuurlijk dat Nederland één van de grootste pleitbezorgers was voor de al in 2000 ingevoerde KRW. Destijds was ons land nog het afvoerputje van Europa. Maar inmiddels hebben buurlanden maatregelen getroffen en is de kwaliteit van het water dat Nederland inspoelt veel beter. Desalniettemin gaan er ook in Duitsland en België stemmen op dat het halen van de KRW-doelen in 2027 niet gaat lukken.

In de meeste landen wordt de vinger op de zere plek gelegd: door het overschot aan mest en overdadig gebruik van pesticiden spoelt na een fikse regenbui het overschot de rivieren, bodem en meren in. Bestuurlijk Nederland lijkt nog niet klaar om deze harde conclusie openlijk uit te dragen na de hevige protesten tijdens de nog altijd niet opgeloste stikstofcrisis. Zonder breed gedragen oplossingen zal het boerenprotest daarmee blijven sluimeren of zelfs geregeld weer oplaaien als maatregelen voor het behalen van de KRW-doelen onvermijdelijk blijken. Na klimaat en stikstof lijkt waterkwaliteit de volgende splijtzwam voor zowel het Europees Parlement als de Nederlandse kabinetsformatie.

Vraag:

Wat is de visie van partijen op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water?

Onderstaande antwoorden zijn gegenereerd met AI en waar nodig ingekort. Klik voor het volledige antwoord en/of antwoord op andere vragen op [Wat is de visie van partijen op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water?](#) en selecteer een partij naar keuze.

Partij	Met AI gegenereerde antwoorden
 SP	Deze partij vindt dat de controle op goed waterbeheer verbeterd moet worden en dat de normen aangescherpt moeten worden. Ze benadrukken dat landen verplicht zijn om per stroomgebied samen te werken en dat het toezicht en de sancties op naleving van regels met betrekking tot waterbeheer verscherpt moeten worden. Ook vinden ze dat de coördinatie bij droogte of overstromingen verbeterd moet worden ter bescherming van mens, natuur, milieu, scheepvaart en de agrarische sector.
 Partij voor de Dieren	De Partij voor de Dieren vindt dat alle landen in de EU in 2027 de doelen moeten halen die zijn vastgesteld in de Kaderrichtlijn Water. Ze benadrukken dat het belangrijk is dat deze doelen worden gehaald en dat de EU landen moet helpen om de juiste maatregelen te nemen om dit te bereiken. Als een EU-land in 2027 niet voldoet aan de waterdoelen, volgt er een boete. De partij benadrukt ook dat EU-landen elkaar niet mogen tegenwerken bij het behalen van deze doelen, bijvoorbeeld bij waterovergangen over landsgrenzen.
 BBB	Op basis van de gegeven bronnen is er geen informatie beschikbaar over de visie van de partij op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water. De focus van de partij ligt voornamelijk op het hervormen van de Europese Unie, het subsidiariteitsbeginsel, het beschermen van nationale industrieën en het versterken van plattelandsregio's. Er wordt geen specifieke informatie gegeven over waterbeleid of de Kaderrichtlijn Water.
 D66	De partij benadrukt het belang van een goede waterkwaliteit en stelt dat de beschikbaarheid van voldoende en schoon zoet water steeds urgenter wordt. Ze pleiten voor hoge gezamenlijke normen voor waterkwaliteit en willen de implementatie van de nieuwe richtlijn voor schoon drinkwater nauwlettend in de gaten houden. De partij lijkt dus voorstander te zijn van strengere regels en maatregelen om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te behalen.
 ChristenUnie	De partij vindt het belangrijk om zich maximaal in te spannen om de doelen van de Kaderrichtlijn Water zo snel mogelijk te behalen. Zij zijn voor afspraken binnen stroomgebieden tussen verschillende EU-landen over het vasthouden van water, strengere normen voor het zuiveren van stedelijk afvalwater en het verminderen van verontreiniging als gevolg van hemelwater en overstorten. De partij zet in op gezamenlijke ontwikkeling van normen voor en monitoring van stoffen in het water en wil producenten meer verantwoordelijkheid laten nemen voor de impact op het milieu. Daarnaast zijn zij voor de Europese plannen om de juridische bescherming van de bodem te vergroten met verplichte certificaten voor grondtransacties.
 PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	Op basis van de verstrekte informatie kan niet worden vastgesteld wat de visie van deze partij is op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water. De bronnen richten zich voornamelijk op kwesties met betrekking tot de Europese Unie, immigratie, klimaatbeleid en nationale soevereiniteit, en bespreken niet specifiek het waterbeleid of de Kaderrichtlijn Water.
 CDA	Deze partij benadrukt het belang van waterkwaliteit en -management en stelt dat water zowel in de Europese Unie als in lidstaten veel hoger op de politieke agenda moet komen. Ze pleiten voor het handhaven van gelijke normen en meetmethoden voor waterkwaliteit en bodem in de hele EU. Daarnaast willen ze meer investeringen in onderzoek en ontwikkeling rond waterkwaliteit en -kwantiteit voor innovatie en schaalbare oplossingen. De partij wil ook dat lidstaten kennis delen en samenwerken op basis van een Europese strategie om beter in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering en te anticiperen op droogte en neerslagoverschotten.
 SGP	De partij benadrukt dat het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water een zeer moeilijke uitdaging zal zijn voor Nederland, gezien de hoge grondwaterstand en het feit dat vervuild water uit het buitenland ons land binnenstroomt. De partij pleit ervoor dat bij de beoordeling van de doelstellingen rekening wordt gehouden met de vervuiling vanuit het buitenland die Nederland bereikt. Daarnaast wil de partij het 'one out, all out'-principe uit de Kaderrichtlijn Water halen, waarbij het hele waterlichaam onvoldoende scoort als één criterium niet voldoet.
 VVD	De partij benadrukt het belang van een schone leefomgeving en het behalen van doelen op het gebied van water, bodem en natuur. Ze pleiten voor een Europees gelijk speelveld en ondersteunen de boeren en tuinders door te investeren in duurzame en efficiënte productiemethoden. De partij streeft naar een circulair voedselsysteem en wil eenduidige doelen en normen voor milieu en voedselveiligheid in heel Europa. Ze benadrukken ook het belang van controle op naleving van deze doelen aan de buitengrens van de EU. Daarnaast willen ze dat de visserij op een verantwoorde manier gebruik kan maken van de zeeën.

Partij	Met AI gegenereerde antwoorden
	Op basis van de gegeven bronnen is er geen directe informatie beschikbaar over de visie van de betreffende politieke partij op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water. De partij lijkt zich voornamelijk te richten op onderwerpen zoals de Europese Unie, defensie, landbouw- en visserijbeleid, en energiebeleid. Er wordt geen specifieke informatie gegeven over hun standpunt met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water.
 Forum voor Democratie	Op basis van deze bronnen is het niet mogelijk om de visie van deze partij op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water te bepalen, aangezien hier geen specifieke informatie over wordt gegeven. De partij lijkt zich voornamelijk te richten op kwesties zoals klimaatverandering, nationale soevereiniteit en democratie, en de rol van de EU in deze kwesties.
	Op basis van de gegeven bronnen kan niet worden geconcludeerd wat de visie van deze partij is op het behalen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water. De genoemde punten in de bronnen richten zich voornamelijk op onderwerpen zoals onderwijs, onderzoek, economie, defensie en buitenlands beleid. Er wordt geen specifieke informatie gegeven over waterbeleid of milieubeleid in het algemeen.
	Deze partij zet zich in voor het verbeteren van de waterkwaliteit en het beschermen van de biodiversiteit binnen en buiten Europa. Zij willen strengere regelgeving voor de uitstoot van vervuilende stoffen en het terugdringen van medicijnresten en andere chemische stoffen in water. Daarnaast willen zij dat de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit in overeenstemming zijn met de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie en dat de normen voor de uitstoot van vervuilende stoffen worden aangescherpt.
	De partij is van mening dat de Kaderrichtlijn Water niet tot een juridisch moeras mag leiden vanaf 2027, waardoor veel ontwikkelingen in de buurt van waterlichamen onmogelijk worden. Ze benadrukken dat wanneer op één stof de norm voor waterkwaliteit niet gehaald wordt, het waterlichaam niet geheel als 'verontreinigd' gemerkt moet worden, omdat dit soms sterk verbeterd kan zijn. De partij lijkt dus kritisch te zijn op de mogelijke gevolgen en interpretatie van de Kaderrichtlijn Water.

Stelling:

De Europese Unie moet het aantal milieuregels die gericht zijn op transitie van de landbouw verminderen.

Benieuwd hoe politieke partijen tegen deze stelling aankijken? Klik dan op [De Europese Unie moet het aantal milieuregels die gericht zijn op transitie van de landbouw verminderen](#) en selecteer een partij naar keuze.